

В. В. Шаркань,
канд. філол. наук

УДК 811.161.2'38 "18"

Журнал «Основа» в контексті формування наукового стилю сучасної української мови

У статті розглянуто шляхи формування наукового стилю нової української мови у журналі «Основа» (С.Пб., 1861–1862); проаналізовано публікації, у яких обговорювали теоретичні та практичні проблеми формування української наукової мови. Аргументовано думку, що «Основа» відіграла ключову роль у розвитку української наукової мови на початку 1860-х рр., однак формування наукового стилю сучасної української літературної мови у підросійській Україні в середині XIX ст. відбувалося й поза цим журналом.

Ключові слова: сучасна українська літературна мова, науковий стиль, журнал «Основа», підросійська Україна.

Період видання журналу «Основа» (1861–1862) дослідники оцінюють як кульмінаційний у розвитку українства в XIX ст. [1, 135]. Цей часопис став першим у Східній Україні літературно-науковим щомісячником, який виходив українською та російською мовами. У підготовці журналу активну участь узяли М. Костомаров, П. Куліш, В. Білозерський, О. Кістяківський. Журнал перетворився на один із центрів українського життя в тогочасній Росії [1, 135].

Журнал «Основа» вже був у полі зору дослідників. Його вивчали з погляду педагогіки (С. Сірополко [2, 342–344], Н. Побірченко [3], І. Зайченко [4, 31, 36]), літературознавства (М. Бернштейн [5]), історії журналістики (А. Животко [6, 72, 95] та ін.). Значну увагу «Основі» приділяли й мовознавці. В українській лінгвістиці утвердилася думка про те, що ключову роль у формуванні наукового стилю нової української літературної мови в підросійській Україні відіграв саме цей журнал [7, 273–274; 8, 319; 9, 3; 10, 136; 11, 265; 12, 126; 13, 90; 14, 22; 15, 7; 16, 422; 17, 237; 18, 41, 42; 19, 22; 20, 172; 21, 72].

Наші матеріали дозволяють уточнити, конкретизувати окремі думки, висловлені в науковій літературі. Початки нової української наукової мови в Східній Україні простежуємо ще до появи журналу «Основа»: перший термінологічний українсько-російський словник був надрукований 1818 р. в граматиці О. Павловського; у 40-х рр. XIX ст. було створено 3 наукові тексти українською мовою; упродовж 1857–1860 рр. (до виходу «Основи») з'явилося 20 наукових праць; початок 60-х рр., час виходу журналу «Основа» та газети «Черниговській листок» став кульмінаційним етапом в історії наукового стилю середини XIX ст. (створено 67 праць [22]).

Уже в першому номері «Основи» за 1861 р. редакція часопису чітко наголосила, що одним із найважливіших завдань українського національно-культурного руху є запровадження освіти для народу рідною мовою [23, 4, 5]. «Основа» мала чітку й ґрунтовну програму стосовно української літературної мови. Цю програму опубліковано вже в першому номері за 1861 р. у публікації «Заметка» редактора В. Білозерського, що ввійшла як передмова до словника «Объяснение неудобопонятныхъ южнорусскихъ словъ, содержащихся въ 1-й книжке «Основы» [24, 1–3]. В «Заметке» окреслено основні задуми редакції щодо збагачення та унормування української літературної мови, її функціональних різновидів. В. Білозерський визначив і завдання щодо розвитку наукового стилю української мови. Він наголосив на необхідності створення підручників та інших різногалузевих наукових праць українською мовою для народних шкіл і подав настанови щодо мови цих праць: «При доставлені руководствъ по разнымъ учебнымъ и хозяйственнымъ предметамъ на народномъ языке, объяснять – какогo наречія сочинитель держался при составлені своей книги, – где встречалъ малоупотребительныя слова, имъ принятыя, – какимъ соображеніемъ онъ руководствовался, составляя новыя слова для выраженія новыхъ понятій и для названія предметовъ, не вошедшихъ ещё въ кругъ народной жизни, и почему предпочелъ свое слово тому, которое, съ подобнымъ же значеніемъ, употребляется въ живой речи, въ изустной словесности, или же въ письменныхъ, старинныхъ и новейшихъ, произведеніяхъ» [24, 2]. Редакція «Основи» закликала до збирання матеріалів для укладання словників, зокрема й термінологічних.

З метою розширення обговорення проблем рідномовної освіти в «Основі» з травневого номера 1862 р. було відкрито спеціальну рубрику під назвою «Мысли южнорусса». Рубрику започатковано програмною статтею М. Костомарова «О преподаваніи на южнорусскомъ языке» [25]. У цій публікації вчений висловив переконання, що для подальшого повноцінного існування української літературної мови необхідний її поліфункційний розвиток: вжиток української мови не повинен обмежуватися тільки художнім стилем, її мають використовувати в освіті, науці, церковній сфері тощо. М. Костомаров наголошував: «Пока на южнорусскомъ языке не будутъ сообщаться знанія, пока этотъ языкъ не сделается проводникомъ общечеловеческой образованности, до техъ поръ все наши писанія на этомъ языке – блестящій пустоцветъ...» [25, 1].

Костомаров М. виступав за поетапний розвиток української літературної мови: на початковому етапі необхідно підготувати елементарні підручники українською мовою – букварі, Священну історію, катехізис, життя святих, арифметику, космографію, географію та інші праці з природознавства, підручники з правознавства та граматики. На подальшому етапі можна, на думку вченого, перейти до українських перекладів і створення серйозних наукових праць – таких, як «Космос» Гумбольдта [25, 2, 3].

У руслі обговорення проблем української наукової мови в журналі «Основа» П. Куліш опублікував статтю «Устня мова з науки. Слово зъ боку» (1862. – № 3). У цій публікації автор особливу увагу звернув на нагальну потребу запровадження національномовної освіти та розбудови української наукової мови. П. Куліш підкреслив: «Нема в насъ жадної науки, рідною мовою зложеної. Не гарне діло, панове громадо, ... що ми своє, рідне слово любимо, а ніде не прочуємъ, щобъ учено дітєй по-нашому!» [26, 29]. Усвідомлюючи, що за умов національномовної гнобительської політики царського уряду не зразу будуть сприятливі передумови для поліфункційного розвитку української мови, зокрема й для широкого запровадження української школи та науки, П. Куліш, однак, мав тверде переконання в тому, що такі прогресивні зміни в Україні обов'язково настануть. На думку письменника, уже в той час доцільно було вести підготовку до таких змін, якнайширше братися за вироблення української наукової мови: «Нехай одинъ візьметця за одну науку, а другий за другу, та й помізкує самъ собі, якъ би ін рідною мовою зложити» [26, 30].

Перш ніж подавати наукові праці до друку, П. Куліш пропонував проводити їх усне обговорення на зібраннях українських громад з метою

вдосконалення мови текстів: «...Прийшовши вь громаду, и проговорить частину яку, такъ, ніби громада – ёго учні, а вінъ учитель. Ми жь, слухаючи, будемо записувати, противъ чо́го можна змагаться, коли не такъ висловився, або не туди розумомъ кинувъ. Отъ и иншимъ громадянамъ буде наука и сама практика» [26, 30]. П. Куліш повідомив, що його рекомендації вже взяли до уваги члени Петербурзької громади: на зборах уже обговорили працю члена громади Володька Нечуї (псевдонім Володимира Коховського) «Про дощъ». Ця праця оприлюднена в «Основі» за березень 1862 р. [27]. «Спроба» В. Коховського «Про дощъ» була однією з лекцій, які він читав солдатам-українцям рідною мовою для того, щоб після закінчення служби вони могли в доступній формі доносити корисну інформацію до українських селян. В академічному «Курсі історії української літературної мови» зазначено, що стиль науково-популярних статей журналу «Основа», зокрема й статті «Про дощъ», «має характер компонованого під народну розповідь «розмовляння» [7, 273]. Наведемо зразок наукової мови статті «Про дощъ»: «Певно що вода одъ нагрівання беретця парою, и підіймаецця угору. Наука дозналась, що ся пара – тіжъ манесенькі водяні крапельки и що вони на холоді перероблюютця вже у більшенькі краплі, мовлявъ, дощові» [27, 32].

Як реакція на статті П. Куліша «Устня мова з науки» і В. Нечуї «Про дощ» у журналі «Основа» за листопад 1862 року з'явилася публікація І. Шарловського «О передаче научныхъ сведеній на народномъ языке». Автор статті висловив підтримку справі запровадження української мови у сферу освіти й науки. Він порушив питання переважно педагогічно-методичного характеру, хоча торкнувся також мовних, зокрема й термінологічних, проблем. І. Шарловський категорично заперечив думку про те, що народна українська мова (цей «мужицкій языкъ») непридатна для передачі науково-навчальних понять [28, 24]. На його переконання, причина невдач у справі запровадження української мови у сферу освіти та науки була не в мові. Він писав: «И виною всему этому вовсе не *мужицкій языкъ*, а *невежественное обыкновение* – браться не за свое дело, – т. е. браться за столь святое дело такъ легкомысленно, безъ надлежащаго приготвлення, знанія и таланта» [28, 24].

Чи не вперше в історії українського мовознавства актуальні проблеми української термінології публічно обговорювали в журналі «Основа». Перша спроба такого обговорення належить Михайлові Левченку. Його стаття «Заметка о русинской терминологіи» опублікована в «Основі» за липень 1861 р. [29]. Як від-

гук на цю публікацію Петро Єфименко у серпневому номері «Основи» за 1862 р. надрукував статтю «По поводу заметки г. Левченка «О русинской терминологии» [30]. У цих публікаціях простежуємо такі головні засади термінотворення: 1) українізацію термінів, спрямованість на актуалізацію засобів рідної мови, утвердження її самобутності, протистояння національній асиміляції; 2) обґрунтування літературності термінів на основі таких критеріїв, як національний, критерій народності, визначних літературних зразків, лексикографічний та історичний; 3) використання іншомовних запозичень; 4) творення неологізмів. Докладніше про джерела та критерії унормування української наукової терміносистеми в зазначених публікаціях [31].

Редакція журналу акцентувала увагу на необхідності постійного вдосконалення не тільки змісту, а й стилю, мови творів. Публікуючи 1861 р. в № 9 працю П. Куліша «Історія України одь найдавнішихъ часівъ», редакція вмістила важливу примітку до цієї праці: «Предлагаемая первая глава истории Украины сообщена намъ авторомъ по нашей неотступной просьбе. Намъ хотелось показать началомъ этого обширного труда почтеннаго нашего сотрудника, въ какой степени языкъ украинскій способенъ къ строгому научному изложению столь важнаго предмета, какъ история. Самъ авторъ не признаеть ещѣ этой главы оконченою ни въ литературномъ, ни въ ученюмъ отношеніи. По окончаніи перваго тома его истории, говоритъ онъ, весьма можетъ случится, что эта глава будетъ написана вновь» [32, 79].

Поліпшенню мови навчальної літератури сприяло рецензування. У журналі «Основа» з'явилися дві рецензії на українські підручники 1857–1863 рр.: «Наські Граматки» без вказівки авторства (1862. – № 1. – С. 64–82) та «Объ обученіи грамоте вообще и объ ариѳметике Д. Мороза» І. Шарловського (1862. – № 8. – С. 36–44).

В «Основі» не тільки обговорювали теоретичні засади творення української наукової мови, а й публікували наукові праці українською мовою. За нашими підрахунками, у часописі надруковано кілька десятків власне наукових, науково-популярних і науково-публіцистичних текстів українською мовою. Найбільше таких праць опублікував П. Куліш: «Хмельницина» (1861. – № 3), «Листи съ хутора. Лист III. Чого стоить Шевченко, яко поетъ народній» (1861. – № 3), «Історія України, одь найдавнішихъ часівъ» (1861, № 9), «Виговщина» (1861. – № 11, 12), «Переглядъ українськихъ книжокъ. Казки и байки зъ сусидової хатки, перелиціювані и скомпоновані Придніпрянцемъ. Кієвъ (Два випуски), 1850. 1860 (50 і 45 с.)» (1862. –

№ 1), «Переглядъ українськихъ книжокъ» (1862. – № 3), «Устня мова з науки» (1862. – № 3). В «Основі» були також опубліковані наукові праці українською мовою інших авторів: «Вісті зъ Полтави» (1861. – № 1), «Спафарієва Рудка» (1861. – № 11, 12) О. Кониського; «Листъ зъ Дударівъ» (1861. – № 8), «Другий листъ з Дударівъ» (1861. – № 11, 12), «Третій листъ зъ Дударівъ» (1862. – № 4) Б. Познанського; «Де що зъ Полтави (До редактора)» В. Кулика (1861. – № 9); «Зъ подорожника» К. Шаповала (1861. – № 11, 12); «Вівці и чабани въ Чорноморіі та «Чабанський словарь» Я. Кухаренка (1862. – № 5); «Про Конотіпъ» С. Носа (1861. – № 11, 12); «Пластуни» Я. Кухаренка (1862. – № 2), «Чорноморські козаки» В. Тищенка (1862. – № 2); «Християнство и кріпацтво» М. Костомарова (1862. – № 6) та ін. Деякі публікації подано без зазначення авторства: «Наські граматки» (1862. – № 3), «Одь редакції» (1861. – № 4), «Судъ Чехівъ надъ собою» (1862. – № 10) та ін.

Усталення засобів української наукової мови на сторінках журналу «Основа» простежувалося і в рамках інших стилів. І. Білодід у монографії «Т. Г. Шевченко в історії української літературної мови» зробив висновок про те, що поезія Т. Шевченка служила виробленню засобів і нехудожніх стилів [33, 7]. Слушна в цьому контексті також думка М. Пилинського про специфіку формування в ХІХ ст. нехудожніх стилів нової української літературної мови – публіцистичного, офіційно-ділового й наукового – у межах художнього стилю: «... Протягом тривалого періоду українська мова розвивалася переважно тільки в одному – художньо-белетристичному стилі. Проте вже від Т. Г. Шевченка в надрах цього стилю поступово усталюються сучасні норми публіцистичного, офіційно-ділового, а почасти й наукового стилів» [34, 285, 286]. «Основа» публікувала найкращі художні, публіцистичні, епістолярні зразки української літературної мови, у яких вироблялися й засоби української наукової мови. Багатими на українські народні терміназви були й деякі надруковані в часописі російськомовні розвідки, зокрема праці М. Номиса «Різдяні святки» (1861. – № 1. – С. 267–281), А. Свидницького «Великдень у Подолянъ (По поводу «Быта Подолянъ». – Шейковскаго. Випускъ 1-й, 1860, г. Кієвъ» (1861. – № 10. – С. 63, 64).

Унаслідок проведеного дослідження можемо зробити певні підсумки.

У редакційних статтях журналу «Основа», публікаціях В. Білозерського, М. Костомарова, П. Куліша, І. Шарловського накреслено актуальні завдання для розбудови й унормування української наукової мови – різнобічне вивчення української мови з метою вироблення літера-

турної форми, розбудова стильових різновидів, зокрема й наукового, створення літературної мови високого рівня, базування літературної мови на пріоритетних джерелах – народній мові та кращих зразках текстів письменників (Т. Шевченко, Марко Вовчок та ін.), написання праць із різних галузей науки українською мовою, підготовка якнайповнішого загально-мовного словника, граматики української мови; створення серії підручників для народних шкіл; укладання термінологічних словників.

Журнал «Основа» репрезентував різні шляхи формування наукового стилю української мови: публікував науково-популярні, науково-публіцистичні праці українською мовою П. Куліша, О. Кониського, М. Костомарова, Б. Познанського, В. Кулика, К. Шаповала, Я. Кухаренка, С. Носа, В. Тищенко та ін.; обговорював актуальні завдання української наукової мови, української термінології в спеціальних статтях (В. Білозерський, М. Костомаров, П. Куліш, І. Шарловський, М. Левченко, П. Єфименко та ін.); друкував рецензії на підручники і словники; рекомендував проводити усну апробацію наукових праць на зібраннях українських громад; подав термінологічні матеріали М. Левченка, П. Єфименка, Я. Кухаренка; закликав до постійної роботи над підвищенням культури мови, стилю творів шляхом редагування, шліфування текстів; пропагував найкращі зразки української літературної мови через публікацію художніх, публіцистичних, епістолярних творів; вміщував народознавчі розвідки російською мовою, наповнені українськими народними назвами.

Журнал «Основа» згуртував навколо себе найкращі сили патріотично налаштованої української громадськості. Можемо погодитися, що цей часопис відіграв ключову роль в утвердженні, розбудові, унормуванні та поширенні української наукової мови на початку 60-х рр. XIX ст. в підросійській Україні. Однак необхідно мати на увазі, що формування наукового стилю нової української літературної мови в зазначеному регіоні відбувалося не тільки в «Основі»: перші зразки нової української наукової мови з'явилися ще до появи цього журналу, а на початку 60-х рр. XIX ст. наукові праці з'являлися й поза цим часописом.

1. *Барабаш Н. О.* Рід Білозерських і культурний світ України XIX – початку XX століть / Н. О. Барабаш. – К. : ВД «Стилос», 2007. – 264 с.

2. *Сірополко С.* Історія освіти в Україні / С. Сірополко. – К. : Наук. думка, 2001. – 912 с.

3. *Побірченко Н. С.* Шкільні проблеми на сторінках часопису «Основа» (1861–1862) / Н. С. Побірченко. – К. : Наук. світ, 1999. – 34 с.

4. *Зайченко І. В.* Проблеми української національної школи у пресі (друга пол. XIX – поч. XX ст.) /

І. В. Зайченко ; [за ред. М. Д. Ярмаченка]. – Львів : [б. в.], 2002. – 344 с.

5. *Бернштейн М. Д.* Журнал «Основа» і український літературний процес кінця 50-х – 60-х років XIX ст. / М. Д. Бернштейн. – К. : Вид-во АН УРСР, 1959. – 215 с.

6. *Животко А. П.* Історія української преси / А. П. Животко ; [упоряд., авт. іст.-біогр. нар. та приміт. М. С. Тимошик]. – К. : Наша культура і наука, 1999. – 368 с.

7. *Курс історії української літературної мови* / [за ред. І. К. Білодіда]. – Т. 1 (Дожовтневий період). – К. : Вид-во АН УРСР, 1958. – 596 с.

8. *Жовтобрюх М. А.* Мова української преси (до середини дев'яностих років XIX ст.) / М. А. Жовтобрюх. – К. : Вид-во АН УРСР, 1963. – 416 с.

9. *Жовтобрюх М. А.* Науковий стиль української мови // Мовознавство. – 1968. – № 1. – С. 3–13.

10. *Ленець К. В.* Науковий стиль / К. В. Ленець // Стиль і час : хрестоматія / [ред. кол.: Д. Г. Білоус, І. О. Дзевєрін, М. А. Жовтобрюх, К. В. Ленець (секретар), Л. С. Паламарчук, М. М. Пилинський (відп. ред.), В. М. Русанівський, Борис Тен; упоряд. та комент.: Г. М. Колесника та ін.]. – К. : Наук. думка, 1983. – С. 129–140.

11. *Гнатюк І. С.* Мова сучасної української науково-популярної літератури // Жанри і стилі в історії української літературної мови / [В. В. Німчук, В. М. Русанівський, І. П. Чепіга та ін.; відп. ред. С. Я. Єрмоленко]. – К. : Наук. думка, 1989. – С. 265–281.

12. *Чапленко В.* Історія нової української літературної мови (XVII ст. – 1933 р.) / В. Чапленко. – Нью-Йорк, 1970. – 448 с.

13. *Пилинський М. М.* Стильове багатство української мови / Пилинський М. М. // Розцвітай же, слово! Розвиток сучасної української мови / В. М. Русанівський, А. П. Грищенко, Л. С. Паламарчук, М. М. Пилинський ; [за ред. В. М. Русанівського]. – К. : Рад. школа, 1963. – С. 52–123.

14. *Стріха М. В.* Українська мова і наука: гармонія чи конфлікт? / М. В. Стріха // Українська мова і сучасність : зб. наук. пр. – К. : НМК ВО, 1991. – С. 21–33.

15. *Гавриш І. В.* Розвиток українського наукового стилю 20–30-х років XX століття (на матеріалі науково-технічних текстів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Гавриш Ірина Володимирівна. – Х., 2001. – 20 с.

16. *Єрмоленко С. Я.* Науковий стиль // Українська мова : енциклопедія / [редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін.]. – 3-є вид., зі змінами і доп. – К. : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2007. – С. 421–422.

17. *Русанівський В. М.* Історія української літературної мови : підручник для студ. гуманіт. спец. вищ. навч. закл. / В. М. Русанівський. – 2-е вид., допов. і перероб. – К. : АртЕк, 2002. – 424 с.

18. *Мацько Л. І.* Культура української фахової мови : навч. посіб. / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.

19. *Панько Т. І.* Українське термінознавство : підручник / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Львів : Світ, 1994. – 216 с.

20. Дьяков А. С. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти / А. С. Дьяков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. – К. : ВД «КМ Академія», 2000. – 218 с.

21. Булик-Верхола С. Формування і розвиток української термінології / С. Булик-Верхола // Гуманітарні та соціальні науки // матер. І Міжнар. конф. молодих вчених НСС-2009. – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2009. – С. 72–74.

22. Шаркань В. Формування наукового стилю нової української літературної мови в підросійській Україні // Українська мова. – 2013. – № 2.

23. Белозерській В. Основа. Южно-руській літературно-учений вестникъ. Програма / Редакторъ В. Белозерській // Основа. – 1861. – № 1. – С. 1–8.

24. Заметка В. Б. / В. Б. // Основа. – 1861. – Январь. – С. 1–3.

25. Костомаров Н. И. О преподаваніи на южно-рускомъ языке / Н. Костомаровъ // Основа. – 1862. – Трав. – С. 1–6.

26. Куліш П. Ўстня мова зъ науки. Слово зъ боку / П. Кулішъ // Основа. – 1862. – Березиль. – С. 29–30.

27. Нечуя В. Про дощъ (Спроба) / Володько Нечуя // Основа. – 1862. – Березиль. – С. 30–36.

28. Шарловскій І. К. Объ обученіи грамоте вообще и объ ариеметике Д. Мороза / І. К. Шарловскій // Основа. – 1862. – Серпень. – С. 36–44.

29. Левченко М. Заметка о русинской терминологіи / М. Левченко // Основа. – 1861. – Июль. – С. 183–186.

30. Ефименко П. По поводу заметки г. Левченка «О русинской терминологіи» / П. Ефименко // Основа. – 1862. – Серп. – С. 45–52.

31. Шаркань В. Питання про джерела та критерії унормування української наукової терміносистеми в публікаціях журналу «Основа» (С.Пб., 1861–1862) / В. Шаркань // Наукові записки. Сер.: Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. – Вип. 100. – С. 489–494.

32. Куліш П. Історія України, одъ найдавнійшихъ часівъ / П. Кулішъ // Основа. – 1861. – Сент. – С. 79–107.

33. Білодід І. К. Т. Г. Шевченко в історії української літературної мови / І. К. Білодід. – К. : Наук. думка, 1964. – 134 с.

34. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль / М. М. Пилинський. – К. : Наук. думка, 1976. – 287 с.

Подано до редакції 17. 09. 2013 р.

Sharkan Vasyl. The magazine “Osnova” in the context of formation of scientific styly of the Ukrainian modern language.

The article analyses the ways of formation of a new scientific style of the Ukrainian new language in the magazine “Osnova” (St. Petersburg, 1861–1862). It is analyzed the publications which discussed the theoretical and practical problems of formation of the Ukrainian scientific language. It is argued the opinion that “Osnova” played a main role in formation of the Ukrainian scientific language in the early 1860’s, but the formation of scientific style of the Ukrainian modern language in the Eastern Ukraine in the middle of 19th century was not only due to this magazine.

Keywords: the Ukrainian modern literary language, scientific style, magazine “Osnova”, the Eastern Ukraine.

Шаркань В. В. Журнал «Основа» в контексте формирования научного стиля современного украинского языка.

В статье рассмотрены пути формирования научного стиля нового украинского языка в журнале «Основа» (С.Пб., 1861–1862); проанализированы публикации, в которых обсуждались теоретические и практические проблемы формирования украинского научного языка. Аргументировано мнение, что, хотя «Основа» сыграла ключевую роль в развитии украинского научного языка в начале 1860-х гг., формирование научного стиля современного украинского литературного языка в Восточной Украине в середине XIX в. происходило не только в этом журнале.

Ключевые слова: современный украинский литературный язык, научный стиль, журнал «Основа», Восточная Украина.